

Kalba ir komunikavimas

Komunikacija – tai žmonių bendravimas, keitimasis mintimis, išgyvenimais, kultūrinėmis, dvasinėmis vertybėmis ir pan. Komunikacija yra būdas: išmokti suprasti kalbą, išmokti kalbėti, išsakyti norus ir pageidavimus, būti suprastam ir suprasti kitus, pasidalinti su kitais dėmesiu bei patyrimu, reguliuoti savo ir kitų poelgius, interpretuoti savo ir kitų žmonių išsakytas mintis ir t.t.

Skiriamos dvi pagrindinės komunikacijos formos – **verbalinė** ir **neverbalinė**.

Pilnavertė verbalinė komunikacija priklauso nuo kalbėjimo (šnekėjimo) ir kalbos mokėjimo lygio. Kalbėjimas suprantamas kaip procesas, t. y. garsų tarimas, jų jungimas į skiemenis, žodžius ir pan. Kalbėjimas yra greičiausia ir veiksmingiausia komunikacijos priemonė.

Kalba yra sistema, kuri jungia tris pagrindinius komponentus – **fonetiką, leksiką ir gramatiką**. Tai formalus komunikacijos būdas, apimantis supratimą ir vartojimą ženklų bei simbolių, kuriais reiškiamos mintys.

Ikimokykliniame amžiuje, o ir vėliau dauguma vaikų kalbos taisyklingumą įsisavina girdėdami suaugusiųjų kalbą.

Neverbalinė komunikacija (**gestai, mimika, kūno judesiai, stovėseną** ir pan.) dažniausia naudojama papildomai perteikiant mintis žodžiu.

Kalba ir neverbalinėmis priemonėmis žmogus tenkina asmeninius ir aplinkinio pasaulio kontrolės bei savarankiškumo ir integracijos į visuomenę poreikius. Negalėdamas komunikuoti verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis vaikas jaučiasi izoliuotas, vienišas, atstumtas, negalintis išsakyti savo nuomonės, negebantis užmegzti kontakto. Jis yra emociškai suvaržytas, neretai stokoja savigarbos, neturi nepriklausomybės jausmo ir pan. 70 proc. savo laiko praleidžiame komunikuodami vieni su kitais.

Poreikis bendrauti būdingas visiems, net ką tik gimusiems kūdikiams. Jau pirmaisiais savo gyvenimo mėnesiais jie pradeda suprasti tai, kas vyksta juos supančioje aplinkoje, o jų komunikavimo su aplinkiniais žmonėmis išraiška yra verkimas. Savo džiaugsmą, pyktį, nepasitenkinimą, dėmesio poreikį kūdikiai išreiškia verkimu, gugavimu ar vapėjimu. Prieš išstardamas pirmuosius žodžius vaikas komunikuoja su jį supančiais asmenimis kitais būdais, nes jis irgi turi savo norų ir pageidavimų. Taip vystosi vaiko prieškalbiniai įgūdžiai, kurie yra komunikacijos ir tolesnio ugdymo(si) bei mokymo (si) pagrindas. Prieškalbinių įgūdžių formavimosi etape atsiranda ir pažintiniai bei socialiniai įgūdžiai: dėmesio išlaikymas, žvilgsnio fiksavimas į konkretų daiktą, daikto kaip objekto suvokimas, priežasties – pasekmės ryšio suvokimas, vieno iš dviejų arba vieno iš trijų daiktų pasirinkimas, noras bendrauti, bendravimo eiliškumo suvokimas. Pažintiniai ir socialiniai įgūdžiai turi būti formuojami ir ugdymo

įstaigoje, ir namuose įvairių žaidimų, veiklų metu. Pagrindinę informaciją apie jį supantį pasaulį ir jame vykstančius reiškinius vaikas gauna girdėdamas, matydamas, leisdamas, ragaudamas bei judėdamas. Jeigu vaiką supa įdomi ir stimuliuojanti aplinka, kartu su pažintiniais, socialiniais įgūdžiais formuojasi ir bendravimo įgūdžiai, nes atsiranda poreikis komunikuoti. Vaikas mokosi, įgydamas įgūdžių, kai jam yra sudaroma aiški dienos veiklos struktūra, kuri nuolat kartojasi.

Komunikacija apima 3 grandis: **informacijos priėmimą, perdavimą ir poreikį** komunikuoti. Visos šios grandys yra labai svarbios. Prieš tampant informacijos priėmėju- perdavėju, asmeniui pirmiausia reikia suprasti, kad žodžiai turi reikšmes, o visi daiktai ir veiksmai –pavadinimus. Norėdamas perduoti informaciją asmuo turi turėti ir nuolat plėsti savo pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną. Be to, jis turi

išmokti jungti žodžius į sakinius ir suvokti, kad aplinkiniai asmenys supras, ką jis nori pasakyti, kokią informaciją perduoti. Jei nėra noro ar poreikio komunikuoti, nevyksta ir pats komunikacijos procesas. Informacijos priėmimas, perdavimas ir motyvacija yra labai svarbūs komunikacijos komponentai. Todėl labai svarbu žinoti, koku būdu asmuo komunikuoja ir kokią bendravimo techniką naudoja. Žmonės gali komunikuoti

ne tik kalba, bet ir kitais būdais: akių žvilgsniu, veido mimika (išraiška), galvos, rankų judesiais, gestais. Šiems komunikavimo būdams nereikia nei fizinio tarpininko, nei papildomų priemonių. Įprastas ir kasdienis bendravimo būdas yra kalba. Kai norime dar aiškiau, tiksliau perteikti informaciją, naudojames įvairiomis lentelėmis, diagramomis, grafikais, kompiuterinėmis bei 30 kitomis technikos priemonėmis, t. y. fiziniais tarpininkais, objektais ar prietaisais, padedančiais perteikti ir priimti informaciją.

Apie 9 milijonai visų planetos gyventojų turi kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Iš jų apie 2 milijonai – žymių kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Pastarieji niekada negalės efektyviai naudotis kalba dėl fizinės ar proto negalios, nes gana dažnai asmenys, turintys žymių ar labai žymių judesio ir padėties arba intelekto sutrikimų, papildomai kenčia nuo žymių kalbos bei komunikacijos sutrikimų.

